

Yrityskaupan hyväksyminen ehdollisena asiassa Valio Oy / Heinon Tukku Oy

Sisällys

1	Asia	3
2	Asian vireilletulo	3
3	Ratkaisu	3
4	Yrityskaupan osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta	3
5	Sovellettava lainsäädäntö	4
5.1	Kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevat säännökset	4
5.2	Yrityskauppavalvontaa koskevien säännösten soveltuminen järjestelyyn	5
6	Relevantit markkinat	5
6.1	Johdanto	5
6.2	Ilmoittajan näkemys relevanteista markkinoista, markkinoiden koko ja osapuolten markkina- asema ⁵	5
6.2.1	Julkisen sektorin asiakkaiden foodservice-hankintojen markkina	5
6.2.2	Meijerituotteiden toimitusmyynti yksityisille foodservice-asiakkaille	6
6.2.3	Teollisten elintarvikkeiden ja pakasteiden toimitusmyynti yksityisille foodservice-asiakkaille	7
6.2.4	Päivittäistavaroiden hankintamarkkina	8
6.2.5	Päivittäistavaroiden lämpösäädetyjen logistiikkapalvelujen markkina	10
6.3	KKV:n arvio relevanteista markkinoista	11
7	Yrityskaupan kilpailuvaikutukset	12
7.1	Ilmoittajan näkemys yrityskaupan kilpailuvaikutuksista	12
7.2	Markkinatoimijoiden näkemykset yrityskaupan kilpailuvaikutuksista	13
7.3	KKV:n arvio yrityskaupan kilpailuvaikutuksista	14
7.3.1	Johdanto	14
7.3.2	Julkisen sektorin foodservice-hankintojen markkinat	15
7.3.3	Meijerituotteiden, teollisten elintarvikkeiden ja pakasteiden toimitusmyynti yksityisille foodservice-asiakkaille	16
7.3.4	Markkinoiden sulkeminen	16
7.3.5	Arkaluonteisten tietojen siirtyminen keskittymälle	19
7.4	Yhteenveto kilpailuvaikutusten arvioinnista	22
8	Sitoumukset	22
8.1	Osapuolten KKV:lle esittämät sitoumukset	22
8.2	Sitoumusten arviointi	23
9	Sovelletut säännökset	23
10	Muutoksenhaku	23
11	Lisätiedot	23

1 Asia

Yrityskaupan hyväksyminen ehdollisena asiassa Valio Oy / Heimon Tukku Oy.

2 Asian vireilletulo

Kilpailu- ja kuluttajavirastolle on 27.4.2021 ilmoitettu järjestely, jossa Valio Oy ("Valio" tai "ilmoittaja") hankkii yksinomaisen määräysvallan Heimon Tukku Oy:ssä ("Heimon Tukku").

KKV on 31.5.2021 tekemällään päätöksellä siirtänyt asian kilpailulain 26 §:n mukaiseen jatkoselvitykseen.

3 Ratkaisu

Kilpailu- ja kuluttajavirasto määrää jäljempänä selostetut sitoumukset noudatettaviksi ja hyväksyy ehdollisena yrityskaupan, jossa Valio Oy hankkii yksinomaisen määräysvallan Heimon Tukku Oy:ssä.

4 Yrityskaupan osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta

1. **Valio** on osakeyhtiö, jonka omistavat 14 osuuskuntaa. Valiolla on näistä viiden osuuskunnan kanssa hankintasopimus eli osuuskuntien yhteensä 4 700 maitotilaa toimittavat maidon Valiolle. Valio toimii elintarviketuotannon alalla, ja sen päätuoteryhmiin kuuluvat maitotuotteet. Lisäksi Valio tuottaa hedelmistä, marjoista ja vihanneksista valmistettavia mehuja, marjakeittoja, smoothieita, hilloja ja marmeladeja sekä kasvipohjaisia, maitotuotteiden tapaan käytettäviä tuotteita Oddlygood®-tuotemerkin alla.
2. Valio tarjoaa elintarviketuotannon lisäksi Valio Food Solutions -toiminnon kautta palveluita foodservice- ja teollisuusasiakkaille. Palveluihin kuuluu muun muassa Valion VALO Tilauspalvelu, jonka kautta on Valion omien tuotteiden lisäksi tilattavissa tuotteita kuudelta muulta elintarvikeyritykseltä, jotka ovat Atria, HKScan, Elonen, Saarioinen, Froneri Finland ja Snellman Pro.
3. **Heimon Tukku** on Suomessa toimiva päivittäistavaroiden tukkukauppa, joka harjoittaa tukkukauppaa ja maahantuo päivittäistavaroita ja non-food tuotteita. Heimon Tukun pääasiallisia asiakkaita ovat foodservice-sektorin toimijat, eli hotellit, kahvilat, catering-palvelut, ravintolat, huoltoasemat, kioskit sekä julkiset suurkeittiöt. Heimon Tukun logistiikkakeskuksina toimivat toimitustukut sijaitsevat Espoossa ja Kuopiossa. Heimon Tukulla on lisäksi Helsingin Sörnäisissä ja Vantaan Koivuhaassa sijaitsevat pikatukut, joissa asiakkaat voivat tehdä ostoksia paikan päällä.¹

¹ Heimon Tukun tytäryhtiöt Kalavapriikki Oy ja KOy Pieni Neulamäentie 5 eivät kuulu kaupan kohteeseen. Kaupan kohteeseen eivät myöskään kuulu Heimon Tukun ja TukkuHeimon muut omistukset kuten esimerkiksi Suppillog Oy ja Collico Oy.

5 Sovellettava lainsäädäntö

5.1 Kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevat säännökset

4. Kilpailulain (948/2011) 21 §:n 1 momentin mukaan yrityskaupalla tarkoitetaan: 1) kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetun määräysvallan tai vastaavan tosiasiallisen määräysvallan hankkimista; 2) elinkeinonharjoittajan koko liiketoiminnan tai sen osan hankkimista; 3) sulautumista; 4) sellaisen yhteisyrityksen perustamista, joka huolehtii pysyvästi kaikista itsenäiselle yritykselle kuuluvista tehtävistä.
5. Kilpailulain 21 §:n 3 momentin mukaan yrityskaupan osapuolella tarkoitetaan määräysvallan hankkijaa, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun liiketoiminnan tai sen osan hankkijaa, määräysvallan kohdetta, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua liiketoimintaa tai sen osaa, 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun sulautumiseen osallistuvaa yhteisöä tai säätäjä sekä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun yhteisyrityksen perustajaa.
6. Kilpailulain 22 §:n 1 momentin mukaan säännöksiä yrityskauppavalvonnasta sovelletaan yrityskauppaan, jossa yrityskaupan osapuolten yhteenlaskettu liikevaihto ylittää 350 miljoonaa euroa ja jossa vähintään kahden yrityskaupan osapuolen Suomesta kertynyt liikevaihto ylittää kummankin osalta 20 miljoonaa euroa.
7. Kilpailulain 25 §:n 1 momentin mukaan markkinaoikeus voi Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä kieltää tai määrätä purettavaksi yrityskaupan tai asettaa yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, jos yrityskauppa olennaisesti estää tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla erityisesti siitä syystä, että sillä luodaan määräävä markkina-asema tai vahvistetaan sitä. Kilpailulain 25 §:n 2 momentin mukaan jos 1 momentissa tarkoitettu kilpailun estyminen voidaan välttää asettamalla yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, Kilpailu- ja kuluttajaviraston tulee esityksen tekemisen sijasta neuvotella ja määrätä tällaiset ehdot noudatettaviksi. Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei voi määrätä yrityskaupalle ehtoja, joita yrityskaupan ilmoittaja ei hyväksy.
8. Kilpailulain 26 §:n 1 momentin mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto tutkii yrityskauppaa koskevan ilmoituksen välittömästi. Ensi vaiheessa Kilpailu- ja kuluttajavirasto ratkaisee, onko asiassa ryhdyttävä jatkoselvitykseen. Jos Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei anna päätöstä jatkoselvitykseen ryhtymisestä 23 työpäivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta, yrityskaupan katsotaan tulleen hyväksytyksi. Kilpailulain 26 §:n 2 momentin mukaan jollei Kilpailu- ja kuluttajavirasto aseta ehtoja eikä tee esitystä yrityskaupan kieltämisestä 69 työpäivän kuluessa siitä, kun se päätti jatkoselvitykseen ryhtymisestä, yrityskaupan katsotaan tulleen hyväksytyksi. Markkinaoikeus voi pidentää määräaikaa enintään 46 työpäivällä.

5.2 Yrityskauppavalvontaa koskevien säännösten soveltuminen järjestelyyn

9. Valio-konsernin maailmanlaajuinen liikevaihto vuonna 2019 oli noin 1 786,5 miljoonaa euroa, josta noin [1 000–1 100] miljoonaa euroa kertyi Suomesta.² Heimon Tukun maailmanlaajuinen liikevaihto vuonna 2019 oli noin 239,3 miljoonaa euroa, josta noin [230–240] miljoonaa euroa kertyi Suomesta.
10. Koska kilpailulaissa määritelty liikevaihtorajat ylittyvät, järjestely kuuluu yritys-kauppavalvontaa koskevien säännösten soveltamisalaan.

6 Relevantit markkinat

6.1 Johdanto

11. Valio ja Heimon Tukku toimivat horisontaalisessa suhteessa toisiinsa nähden julkisen sektorin asiakkaiden foodservice-hankinnoissa sekä meijerituotteiden, pakasteiden ja teollisten elintarvikkeiden toimitusmyynnissä yksityisille foodservice-asiakkaille.
12. Lisäksi osapuolten välillä on vertikaalinen suhde. Heimon Tukku hankkii päivittäistavaroita, kun taas Valio myy näillä markkinoilla valmistamia tuotteita. Lisäksi osapuolilla on vertikaalinen suhde päivittäistavaroiden lämpösäädelyissä logistiikkapalveluissa, joita Valio tarjoaa tukuille ja valmistajille.
13. Sen sijaan osapuolilla ei ole päällekkäistä toimintaa, mikäli tarkasteltaisiin erikseen yleistukkujen päivittäistavaroiden yksityisten foodservice-asiakkaiden toimitus- tai noutomyynnin markkinoita tai valmistajien suoramyyntiä foodservice-asiakkaille. Kyseisiä myyntejä voidaan tarkastella yhdessä, jolloin kyse on edellä esitetystä meijerituotteiden, pakasteiden ja teollisten elintarvikkeiden toimitusmyynnissä yksityisille foodservice-asiakkaille, jolla tarkastelulla osapuolet toimivat horisontaalisesti suhteessa toisiinsa.
14. Jäljempänä esitetyt ilmoittajan antamat markkinatiedot on toimitettu vuosilta 2017–2019. Vuoden 2020 tiedot eivät Covid-19-pandemiasta johtuen todennäköisesti antaisi oikeaa kuvaa markkinasta, sillä Covid-19-pandemia on laskenut merkittävästi muun muassa juuri foodservice-sektorin toimijoiden liikevaihtoja.

6.2 Ilmoittajan näkemys relevanteista markkinoista, markkinoiden koko ja osapuolten markkina-asema

6.2.1 Julkisen sektorin asiakkaiden foodservice-hankintojen markkina

15. Ilmoittajan mukaan *päivittäistavaroiden myynnissä foodservice-asiakkaille julkisissa hankinnoissa* on kyse julkisen sektorin pääasiassa hankintalainsäädännön mukaisissa julkisissa tarjouskilpailuissa hankkimien päivittäistavaroiden myynnistä. Ilmoittajan mukaan julkisen sektorin asiakkaiden foodservice-

² Valion koko yritysryhmän, sisältäen Valion osakkuusyritysten Pakastamo Oy:n, Haapaveden Ympäristöpalvelut Oy:n ja Majakka Voima Oy:n liikevaihdot relevanteilta osin, liikevaihto vuonna 2019 oli noin [1 700–1 800] miljoonaa euroa, josta noin [1 000–1 100] miljoonaa euroa kertyi Suomesta.

hankintojen markkinaa voidaan maantieteelliseltä laajuudeltaan tarkastella valtakunnallisena.

16. Ilmoittajan mukaan molemmat kaupan osapuolet toimivat julkisen sektorin asiakkaiden foodservice-hankintojen markkinoilla. Ilmoittajan käsityksen mukaan hankintayksiköt kilpailuttavat usein hankintojaan useiden tuoteryhmien muodostamana kokonaisuutena. Valio osallistuu ilmoittajan mukaan julkisten hankintayksiköiden kilpailutuksiin silloin, kun tarjouspyyntö koskee vain niitä tuotteita, joita Valio itse valmistaa tai kun osatarjoukset Valion valmistamia tuotteita koskien ovat mahdollisia. Ilmoittajan mukaan sinänsä kaikki tukkutoimijat voivat tarjota myös maitotaloustuotteita ja osallistua niitä koskeviin tarjouskilpailuihin, mitä tapahtuu kuitenkin käytännössä suhteellisen harvoin. Yleensä meijerituotteita tarjoavat Valio ja Arla sekä jossain määrin myös pienemmät meijerit. Valio ja Heinon Tukku ovat ilmoittajan mukaan kohdanneet toisensa julkisten hankintojen kilpailutuksissa varsin harvoin, eikä niitä voi pitää toistensa läheisinä kilpailijoina kyseisillä markkinoilla.
17. Koska Valion myynti julkisen sektorin foodservice-toimijoille muissa tuoteryhmissä kuin meijerituotteissa on vähäistä, ilmoittaja on toimittanut tarkempia markkinatietoja meijerituotteiden myynneistä julkisen sektorin foodservice-toimijoille.
18. Ilmoittajan arvion mukaan julkisen sektorin asiakkaiden *meijerituotteiden* hankinnat vuonna 2019 olivat myynnin arvoltaan yhteensä noin [60–70] miljoonaa euroa, josta Valion markkinaosuus oli noin [70–80] % ja Heinon Tukun markkinaosuus noin [0–5] %.³ Ilmoittajan mukaan osapuolten tärkeimmät kilpailijat julkisen sektorin meijerituotteiden hankinnoissa olivat Arla Oy (markkinaosuus noin [10–20] %), Kesko Oyj/Kespro (noin [5–10] %), Wihuri Oy (noin [5–10] %) ja Meira Nova Oy (noin [0–5] %).

6.2.2 Meijerituotteiden toimitusmyynti yksityisille foodservice-asiakkaille

19. Ilmoittajan mukaan molemmat kaupan osapuolet toimivat *meijerituotteiden toimitusmyynnissä yksityisille foodservice-asiakkaille*.⁴ Ilmoittajan näkemyksen

³ Annetut tiedot perustuvat Valion arvioon.

⁴ Ilmoittaja on toimittanut KKV:lle markkinatietoja meijerituotteiden ja jäljempänä teollisten elintarvikkeiden ja pakasteiden myynnistä yksityisen sektorin foodservice-asiakkaille. Osin päällekkäinen ja siten vaihtoehtoinen tapa, on tarkastella erikseen *yleistukkujen päivittäistavaroiden toimitusmyyntiä yksityisille foodservice-asiakkaille* sekä *valmistajien suoramyyntiä foodservice-asiakkaille*. Osapuolista Heinon Tukku toimii yleistukkujen päivittäistavaroiden yksityisten foodservice-asiakkaiden toimitusmyynnin markkinalla, ja sen valikoimaan kuuluu laajasti erilaisia elintarvikkeita ja muita päivittäistavaroita. Lisäksi Heinon Tukku toimii yleistukkujen päivittäistavaroiden yksityisten foodservice-asiakkaiden noutomyynnin markkinalla. Ilmoittajan mukaan päivittäistavaroiden yksityisten foodservice-asiakkaiden toimitus- ja noutomyynnin markkina vuonna 2019 oli myynnin arvoltaan noin 1,5 miljardia, josta Heinon tukun markkinaosuus oli noin [10–20] %. Ilmoittajan mukaan sen tärkeimmät kilpailijat ovat Kesko Oyj/Kespro (markkinaosuus noin [30–40] %), Wihuri (noin [20–30] %) ja Meira Nova Oy (noin [10–20] %). Foodservice-asiakkaat ostavat tuotteita yleistukkujen lisäksi myös suoraan valmistajilta, maahantuoilta, erikoistukuilta ja päivittäistavara-kaupasta. Valio toimii suoramyyntinä *foodservice-asiakkaille* pääasiassa seuraavissa tuoteryhmissä: meijerituotteet; hedelmä- ja vihanespohjaisista tuotteista mehut ja marjakeitot, pakasteet sekä hillot ja marmeladit; sekä tietyt kasviperäiset tuotteet, pääasiassa kasviperäiset juomat. Ilmoittajan arvion mukaan meijerituotteiden suoramyynti foodservice-asiakkaille (sisältäen sekä yksityisen että julkisen sektorin) vuonna 2019 oli myynnin arvoltaan noin [120–130] miljoonaa euroa, josta Valion markkinaosuus oli noin [60–70] %. Sen tärkein kilpailija on ilmoittajan mukaan Arla (markkinaosuus noin [10–20] %).

mukaan meijerituotteiden toimitusmyyntiä yksityisille foodservice-asiakkaille voidaan tarkastella valtakunnallisesti.

20. Ilmoittajan mukaan merkittävin osuus Valion suoramyynnistä foodservice-asiakkaille koostuu meijerituotteista (maidot, piimät, ruoanvalmistustuotteet, välipalat, voi ja levitteet, valkoiset juustot, keltaiset juustot ja sulatejuustot, jäätelöt, lastenruoat ja puurot sekä jauheet). Valio myy näitä tuotteita suoramyyntikanaviensa kautta sekä yksityisille että julkisille horeca-asiakkaille. Valion foodservice-myynti on kokonaisuudessaan toimitusmyyntiä.
21. Heinon Tukun valikoimaan kuuluu laajasti erilaisia päivittäistavaroita, joista meijerituotteet muodostavat yhden tuotekategorian. Heinon Tukun asiakkaat ostavat tyypillisesti laajasti eri tuotekategorioiden tuotteita, eikä ole tavanomaista, että asiakas ostaisi Heinon Tukusta vain meijerituotteita, vaan niitä ostetaan yhdessä muiden tuotteiden kanssa.
22. Vaikka molemmilla osapuolilla on meijerituotteiden toimitusmyyntiä yksityisille foodservice-asiakkaille, ilmoittajan mukaan niiden toiminnassa on eroja erilaisissa pakkauskoissa ja (minimi)toimituserien suuruudessa, jonka lisäksi valmistajien tuotevalikoima on yleistukkujen valikoimaa kapeampi.
23. Ilmoittajan arvion mukaan meijerituotteiden toimitusmyynti yksityisille foodservice-asiakkaille vuonna 2019 oli myynnin arvoltaan noin 240 miljoonaa euroa, josta Valion markkinaosuus oli noin [10–20] % ja Heinon Tukun noin [5–10] %.
24. Osapuolten tärkeimmät kilpailijat meijerituotteiden toimitusmyynnissä yksityisille foodservice-asiakkaille ovat ilmoittajan mukaan Kesko Oyj/Kespro (markkinaosuus noin [30–40] %), Wihuri Oy (noin [20–30] %), Meira Nova Oy (noin [10–20] %), Suomen Palvelutukkurit Oy (noin [0–5] %) sekä Arla (noin [5–10] %).

6.2.3 Teollisten elintarvikkeiden ja pakasteiden toimitusmyynti yksityisille foodservice-asiakkaille

25. Ilmoittajan mukaan molemmat osapuolet myyvät *yksityisille foodservice-asiakkaille teollisia elintarvikkeita*. Teolliset elintarvikkeet pitävät sisällään laajan joukon tuotteita, muun muassa kahvi ja tee, virvoitusjuomat, mausteet, viljatuotteet, säilykkeet, öljyt, keksit, pähkinät, hillot, sokerit, kastikkeet sekä makeiset. Lisäksi kummallakin osapuolella on *pakastetuotteiden toimitusmyyntiä yksityisille foodservice-asiakkaille*. Ilmoittajan mukaan markkinoita voidaan tarkastella valtakunnallisesti.
26. Ilmoittajan mukaan Valio valmistaa vain muutamaa tuoteryhmää, joiden tyypillisesti katsotaan kuuluvan teollisiin elintarvikkeisiin. Näitä ovat mehut, marjakeitot, hillot, marmeladit ja niin sanotut trading-tuotteet.⁵ Lisäksi Valio on käsitellyt Oddlygood®-tuotteita teollisina elintarvikkeina. Suurin osa Valion pakasteista on leivonnaispakasteita, joiden lisäksi on saatavilla kalapakasteita, marja- ja hedelmäpakasteita, kasvis- ja perunapakasteita, liha-, broileri- ja kasvisruokapakasteita sekä muita ruokapakasteita.

⁵ Trading-toiminnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä Valion foodservice-asiakkaille jälleenmyytäväksi hankkimien ja valmistuttamien tuotteiden myyntiä.

27. Heinon Tukku puolestaan tarjoaa ilmoittajan mukaan kattavaa teollisten elintarvikkeiden valikoimaa kattuen edellä mainitut Valion valmistamat tuoteryhmät sekä niiden lisäksi lukuisia eri tuoteryhmiä, joita Valio ei valmista, kuten öljyjä, mausteita, jauhoja, hiutaleita, pastoja, kuivattuja hedelmiä, keittoja, kastikkeita, Texmex-tuotteita, säilykkeitä, luontaistuotteita, eläintenruokia ja niin edelleen. Vastaavasti Heinon Tukku tarjoaa kattavasti erilaisia pakaste tuotteita.
28. Ilmoittajan käyttämän arvion mukaan *teollisten elintarvikkeiden* kokonais myynnin määrä foodservice-asiakkaille vuonna 2018 on ollut noin 443 miljoonaa euroa,⁶ josta Valion markkinaosuus oli ilmoittajan arvion mukaan alle [0–5] % ja Heinon Tukun noin [5–10] %. Ilmoittajan arvion mukaan markkinaosuuden arvioidaan olleen suunnilleen samalla tasolla vuonna 2019.
29. Ilmoittajan mukaan osapuolten tarjoamat teollisten elintarvikkeiden valikot eroavat toisistaan merkittävästi, ja teollisten elintarvikkeiden tuotekategoria sisältää laajan ja heterogeenisen joukon tuotteita, joita myös tarjoaa hyvin laaja ja heterogeeninen joukko erilaisia toimijoita. Ilmoittajan näkemyksen mukaan Valion tärkeimpiä kilpailijoita teollisten elintarvikkeiden myynnissä yksityisille foodservice-asiakkaille ovat esimerkiksi Bonne Juomat Oy, Marli (Eckes-Granini Finland Oy Ab), Saariainen Oy, Riitan Herkku Oy, Oatly AB, Fazer Finland Oy (Kaslik Aito) sekä keskusliikkeiden omat merkit. Heinon Tukun keskeisimmät kilpailijat teollisten elintarvikkeiden myynnissä ovat ilmoittajan näkemyksen mukaan muut yleistukut, eli Kesko Oyj/Kespro, Wihuri Oy, Meira Nova Oy ja Suomen Palvelutukkurit Oy.
30. *Pakasteiden* toimitusmyynti yksityisille foodservice-asiakkaille vuonna 2018 oli ilmoittajan käyttämän arvion mukaan noin 224 miljoonaa euroa, josta Valion markkinaosuus oli ilmoittajan arvion mukaan noin [0–5] % ja Heinon Tukun noin [10–20] %. Ilmoittajan mukaan markkinaosuuden arvioidaan olleen suunnilleen samalla tasolla vuonna 2019.
31. Ilmoittajan mukaan Valion tärkeimpiä kilpailijoita pakastetuotteiden myynnissä yksityisille foodservice-asiakkaille ovat muun muassa leivonnaisissa Myllyn Paras Oy, Oy Lantmännen Unibake Ab Finland, Oy Karl Fazer Ab, vihan neksissa Apetit Oyj ja valmisruoissa Lagerblad Foods Oy. Heinon Tukun keskeisimmät kilpailijat ovat myös pakasteissa muut yleistukut.

6.2.4 Päivittäistavaroiden hankintamarkkina

32. Ilmoittajan mukaan KKV:n aiemman tapauskäytännön perusteella *päivittäistavaroiden vähittäiskaupan hankintamarkkinat* sisältävät päivittäistavaroiden myynnin valmistajalta tukku- ja vähittäiskauppiaille sekä muille yrityksille. Päivittäistavaroiden hankintamarkkinat ovat ilmoittajan mukaan vähintäänkin kansalliset, mutta monissa tuotteissa, kuten esimerkiksi juustojen osalta, ne ovat Suomea laajemmat.
33. Ilmoittajan mukaan osapuolilla on päivittäistavaroiden hankintamarkkinoilla lähinnä vertikaalinen suhde. Heinon Tukku hankkii päivittäistavaroita tuomalla elintarvikkeita maahan sekä ostamalla elintarvikkeita ja päivittäistavaroita

⁶ Ilmoittajan arviot perustuvat Kesko / Heinon Tukku yrityskauppaan pohjautuviin arvioihin.

suoraan valmistajilta. Heimon Tukku hankkii erityisesti päivittäistavaroita, jotka soveltuvat foodservice-asiakkaiden käyttöön. Valio puolestaan myy näillä markkinoilla valmistamia tuotteita, eli meijerituotteita, mehuja ja marjakeittoja, pakasteita sekä hilloja ja marmeladeja ja tiettyjä kasviperäisiä tuotteita.⁷

34. Ilmoittajan arvion mukaan päivittäistavaroiden hankintamarkkinan koko Suomessa vuonna 2019 oli ostojen arvoltaan noin 17,4 miljardia euroa. Heimon Tukun osuus kaikista päivittäistavaroiden hankinnoista Suomessa oli ilmoittajan arvion mukaan noin [0–5] %. Ilmoittajan mukaan Heimon Tukun tärkeimmät kilpailijat päivittäistavaroiden hankintamarkkinoilla ovat Kespro (ostojen osuus noin [30–40] %), SOK (noin [30–40] %), Lidl (noin [5–10] %), Wihuri (noin [0–5] %) ja Tokmanni Group Oy ([0–5] %).
35. Ilmoittaja on lisäksi toimittanut tietoja Valion päivittäistavaroiden myynnistä yleistukuille jaoteltuna Valion valmistamien ja toimittamien tuotteiden mukaisesti tuoteryhmiin, jotka ovat: maito, piimä, ruoanvalmistustuotteet, välipalat, voit ja levitteet, valkoiset juustot, keltaiset juustot ja sulatejuustot, jäätelöt, lasten ruoat ja puurot, jauheet, kasviperäiset juomat, joilla viitataan Oddlygood®-tuotemerkin alla myytäviin kasviperäisiin juomiin, sekä mehut, marjakeitot, hillot ja marmeladit.
36. Alla olevassa taulukossa on esitetty ilmoittajan arvio markkinan koosta ja Valion markkinaosuuksista myynnissä yleistukuille eri tuoteryhmissä⁸

Markkina	Markkinan koko (milj. €)	Valion markkina- osuus
Maito	[30–40]	[10–20] %
Piimä	[0–5]	[10–20] %
Ruoanvalmistustuotteet	[40–50]	[10–20] %
Välipalat	[10–20]	[10–20] %
Voit ja levitteet	[20–30]	[10–20] %
Valkoiset juustot	[20–30]	[20–30] %
Keltaiset juustot ja sulate- juustot	[60–70]	[20–30] %
Kasviperäiset juomat	[0–5]	[10–20] %

37. Ilmoittajan mukaan Valion tärkeimmät kilpailijat eri segmenteissä ovat:

⁷ Ilmoittajan mukaan osapuolilla on kyseisillä markkinoilla marginaalinen horisontaalinen päällekkäisyys, sillä Valio hankkii vähäisiä määriä päivittäistavaroita (lähinnä peruna- ja vihannespakasteita) edelleen myytäväksi. Kyseessä olevat määrät ovat kuitenkin erittäin pieniä.

⁸ Ilmoittajan mukaan Valion lastenruokien ja puurojen myynti on suhteellisen vähäistä, vuonna 2019 myynti yleistukuille oli myynnin arvoltaan [0–50 000] euroa. Valion käsityksen mukaan alan merkittävimmät toimijat ovat Nestle, Hipp ja Semper, mutta Valiolla ei ole tietoa kyseisten toimijoiden myynneistä yleistukuille tai niiden markkinaosuuksista. Jauheiden myynnissä yleistukuille Valion myynti vuonna 2019 oli ilmoittajan mukaan [100 000–150 000] euroa, ja sen merkittävin kilpailija on Nestle. Valiolla ei ole tietoa Nestlen jauheiden myynneistä yleistukuille tai sen markkinaosuudesta. Ilmoittajan mukaan jäätelöissä Valion tukuille myymän jäätelön määrä on erittäin vähäistä. Vuonna 2019 Valio myi ilmoittajan mukaan jäätelöä tukuille noin [0–100] litraa. Jäätelöiden myynnissä Valion tärkeimmät kilpailijat ovat ilmoittajan mukaan Froneri Finland Oy (markkinaosuus noin [40–50] %) ja Unilever Finland Oy (noin [40–50] %). Mehujen, marjakeittojen, hillojen ja marmeladien myynnissä yleistukuille Valion myynti vuonna 2019 oli ilmoittajan mukaan [0–5] miljoonaa euroa. Sen tärkeimpiä kilpailijoita ovat Bonne Juomat Oy, Marli (Eckes-Granini Finland Oy Ab), Rauch (Mixtec Oy), mutta Valiolla ei ole tietoa niiden myynneistä yleistukuille tai niiden markkinaosuuksista.

- Maidoissa Arla (markkinaosuus noin [60–70] %), Satamaito (noin [10–20] %) ja Ålandsmejeriet ([10–20] %);
- piimässä Arla (noin [60–70] %), Satamaito (noin [10–20] %) ja Juustoportti (noin [10–20] %);
- ruoanvalmistustuotteissa Arla (sekä kotimaisilla että tuontituotteilla) (noin [40–50] %), Satamaito (noin [5–10] %), Maitokolmio (noin [0–5] %), Juustoportti (noin [5–10] %) ja Unilever (noin [10–20] %);
- välipaloissa Arla (noin [50–60] %), Orkla (noin [10–20] %) ja Juustoportti ([5–10] %);
- voissa ja levitteissä Arla (noin [70–80] %), Juustoportti, Maitomaa ja Maitokolmio;
- valkoisissa juustoissa Arla (tuontituotteilla kuten homejuustoilla) (noin [60–70] %) ja Juustoportti (noin [5–10] %);
- keltaisissa juustoissa ja sulatejuustoissa Arla (tuontituotteilla) (noin [30–40] %), Juustoportti (noin [5–10] %), Kuusamon Juusto (noin [5–10] %) ja Ålandsmejeriet (noin [0–5] %); sekä
- kasviperäisissä juomissa Kaslink/Fazer (noin [20–30] %), Oatly (noin [40–50] %), Juustoportti (noin [10–20] %) ja Alpro (noin [10–20] %).

6.2.5 Päivittäistavaroiden lämpösäädelyjen logistiikkapalvelujen markkina

38. Ilmoittajan näkemyksen mukaan *lämpötilasäädelyt logistiikkapalvelut* voidaan erottaa muista logistiikkapalveluista⁹ omaksi relevantiksi markkinakseen. Ilmoittajan mukaan lämpötilasäädelyt logistiikkapalvelut käsittävät tuotteiden varastointia, keräilyä, siirtoa ja/tai loppujakelua. Ilmoittaja katsoo lämpötilasäädelyjen logistiikkapalveluiden markkinan olevan sekä kuljetusten että varastoinnin osalta maantieteelliseltä laajuudeltaan vähintään Suomen laajuinen.
39. Ilmoittajan mukaan kaupan osapuolista ainoastaan Valio tarjoaa kyseessä olevia logistiikkapalveluita yhtäältä valmistajille ja toisaalta tukuille.¹⁰ Heimon Tukku hallinnoi omaa logistiikkaansa itse, eikä se tarjoa näitä palveluita kolmansille. Heimon Tukku käyttää ilmoittajan mukaan valtaosassa toimituksissa alihankkijoita.
40. Ilmoittajan mukaan Valio tarjoaa lämpösäädelyjä logistiikkapalveluita sisältäen elintarvikkeiden lämpötilasäädelyt kuljetukset (siirto ja loppujakelu), keräily ja varastointi. Valion käyttämät autot ovat käytännössä kylmäkuljetukseen soveltuvia autoja, joissa on pakkanen ja viileä osasto. Ilmoittajan mukaan kuusi Valion logistiikkapalveluita käyttävää valmistajaa¹¹ käyttää foodservice-myyntinsä myös Valion VALO Tilauspalvelua. Lisäksi Valio tarjoaa kuljetuspalveluita jonkin verran myös vähittäiskaupan ja foodservice-sektorin toimijoille myymällä omien kuljetustensa vapaata kapasiteettia. Ilmoittajan

⁹ Ilmoittajan mukaan KKV:n ratkaisukäytännön perusteella logistiikkapalveluja ovat varastointi, vähittäiskauppa- ja suurtalouskauppajakelu sekä palvelujen suunnittelu, ohjaus ja valvonta.

¹⁰ Ilmoittajan mukaan Valio tarjoaa tukuille lämpösäädelyjä kuljetuksia Pohjois-Suomen ja/tai Lapin alueella lukuun ottamatta [REDACTED] jolle palveluja tarjotaan koko Suomen alueella. Ilmoittajan mukaan tällaisilla alueilla myytävät logistiikkapalvelut perustuvat Valion vapaaseen kapasiteettiin ja sen täyttämiseen.

¹¹ Atria, HKScan, Elonen, Saarioinen, Froneri Finland ja Snellman Pro.

mukaan palveluiden myyty määrä ja asiakkaat riippuvat paitsi vapaan kapasiteetin määrästä mutta myös reitityksestä.

41. Ilmoittajan arvion mukaan kuljetusten osuus (ilman hevi-tuotteita) lämpötilasäädelyjen logistiikkapalvelujen markkinasta Suomessa vuonna 2019 oli volyymiltään noin 2 miljardia kiloa, josta foodservice-sektorin osuus oli noin [0,3–0,4] miljardia kiloa.¹² Ilmoittajan arvion mukaan Valion markkinaosuus lämpötilasäädelyistä kuljetuksista on arviolta noin [20–30] %. Heinon Tukku ei ilmoittajan mukaan itse toimi päivittäistavaroiden lämpösäädelyjen logistiikkapalvelujen markkinalla, mutta se ostaa kuljetuspalveluja näiltä markkinoilta.
42. Ilmoittajan mukaan varastointia, tuotekeräilyä, jakelua ja siirtokuljettamista eli logistiikkapalvelua tuottavia toimijoita on Valion lisäksi useita, joista osa tarjoaa palveluja Valion tavoin suoraan itse valtakunnallisesti ja osa niin sanotuista alueellisista palveluntarjoajista osallistuu valtakunnallisiin tarjouskilpailuihin rakentamalla valtakunnallisen ratkaisun alueellisten operaattoreiden yhteistyösopimuksilla. Ilmoittajan mukaan lämpösäädelyjä logistiikkapalveluja tarjoavat esimerkiksi jakelutoiminnassa LTP Logistics Oy, Kylmästi Paras Oy (Esa Kuokka Oy), OAK ja Vähälä Logistics Oy sekä varastointipalveluissa LTP Logistics Oy, Oy KWH Freeze Ab, Logxellence Oy ja Collico Oy.¹³

6.3 KKV:n arvio relevanteista markkinoista

43. Markkinoiden määrittely on väline, jonka avulla tunnistetaan ja määritellään keskittymän ja sen todellisten kilpailijoiden välisen kilpailun rajat. Sen päätavoitteena on auttaa selvittämään järjestelmällisesti yrityskaupan tuloksena syntyvän keskittymän kohtaama todellinen kilpailupaine. Relevanttien tuotemarkkinoiden määrittelyssä selvitetään, mitkä hyödykkeet kilpailevat tai voivat kilpailla tarkastelun kohteena olevan hyödykkeen kanssa ja siten rajoittavat markkinavoiman käyttöä.¹⁴
44. Kysynnän korvattavuus on taloudelliselta kannalta välittömin ja tehokkain tekijä, joka rajoittaa tuotteen tai palvelun tarjoajan hinnoitteluvapautta. Yritykset tai yritysryhmät eivät voi vaikuttaa merkittävästi vallitseviin myyntiehtoihin, kuten hintoihin, jos asiakkaat voivat helposti siirtyä käyttämään saatavilla olevia korvaavia tuotteita tai muualla sijaitsevia tavarantoimittajia. Markkinoiden määrittäminen tarkoittaa periaatteessa sitä, että tunnistetaan asianosaisten yritysten asiakkaiden kannalta todelliset vaihtoehtoiset toimituslähteet sekä tuotteiden tai palveluiden että tavarantoimittajien maantieteellisen sijainnin osalta.¹⁵ Tarjonnan korvattavuus otetaan myös huomioon määriteltäessä markkinoita sellaisissa tapauksissa, joissa sen vaikutukset vastaavat

¹² Ilmoittajan mukaan sillä ei ole tarkkaa tietoa lämpötilasäädelyjen logistiikkapalvelujen markkinan koosta, eikä kyseisistä markkinoista ole saatavilla kattavia tilastoja. Elintarvikkeiden kylmävarastoinnista ei ilmoittajan mukaan ole mahdollista esittää luotettavia arvioita.

¹³ Ilmoittajan mukaan sillä ei ole tarkkoja tietoja muiden lämpötilasäädelyjen logistiikkapalvelujen tarjoajien myynteistä tai markkinaosuuksista.

¹⁴ Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta 2011, s. 65 ja Komission tiedonanto merkityksellisten markkinoiden määritelmästä yhteisön kilpailuoikeuden kannalta (97/C 372/03), kohta 2.

¹⁵ Komission tiedonanto merkityksellisten markkinoiden määritelmästä yhteisön kilpailuoikeuden kannalta (97/C 372/03), kohta 13.

kysynnän korvattavuuden vaikutuksia tehokkuudeltaan ja välittömyydeltään.¹⁶

45. Päivittäistavaroiden myyntiä foodservice-asiakkaille on aiemmin tarkasteltu Kesko Oy / Heimon Tukku Oy -asiassa,¹⁷ jossa yleistukkujen päivittäistavaroiden toimitusmyynti yksityisille foodservice-asiakkaille katsottiin valmistajien suoramyyntistä erilliseksi relevantiksi markkinakseen.¹⁸ Julkisiin hankintoihin perustuvien foodservice-hankintojen katsottiin muodostavan yksityisen sektorin toimitus- ja noutomyyntin foodservice-markkinoista erillisen markkinansa.¹⁹
46. KKV:n arvioinnin mukaan tarkasteltava järjestely eroaa aiemmasta päätöskäytännöstä, sillä nyt käsiteltävässä yrityskaupassa yhdistyvät valmistaja ja tukkutoimija. Viraston arvion mukaan keskeistä on ottaa arvioinnin lähtökohdaksi osapuolten tarjoamat tuotteet ja palvelut sekä tunnistaa niiden asiakkaiden kannalta todelliset vaihtoehtoiset toimituslähteet.
47. Erona aiemmasta päätöskäytännöstä KKV on siten tarkastellut yrityskaupan kilpailuvaikutuksia ilmoittajan esittämän markkinamäärittelyn mukaisesti yksityisen sektorin foodservice-asiakkaiden meijerituotteiden, teollisten elintarvikkeiden ja pakasteiden toimitusmyynnissä, sillä molemmat yrityskaupan osapuolet tarjoavat kyseisiä tuotteita yksityisille foodservice-asiakkaille. Ottaen huomioon, että jäljempänä esitetyt sitoumukset poistavat yrityskaupan aiheuttamat kilpailuhuolet, relevanttien hyödyke- tai maantieteellisten markkinoiden täsmällinen määrittely on voitu jättää avoimeksi.

7 Yrityskaupan kilpailuvaikutukset

7.1 Ilmoittajan näkemys yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

48. Ilmoittajan näkemyksen mukaan yrityskauppa ei johda määrävän markkina-aseman syntymiseen tai vahvistumiseen eikä järjestelyllä ole haitallisia kilpailuvaikutuksia. Järjestely on pääosin luonteeltaan vertikaalinen, jolloin markkinoilla toimivien toimijoiden määrä ei vähene. Lisäksi ilmoittajan mukaan yrityskaupalla voidaan saavuttaa tehokkuusetuja, joita ovat logistiikan tehostuminen (esimerkiksi verkoston tihtyminen ja kapasiteetin tehokkaampi hyödyntäminen), tuotevalikoiman laajeneminen (Heimon Tukun tuotevalikoiman laajentuminen Valion tuotteilla) ja laadun paraneminen, kustannusten optimointi (esimerkiksi henkilöstöhallinnossa, taloudessa, IT:ssä, markkinoinnissa, myynnissä ja logistiikassa), sekä palveluverkoston laajeneminen ja kilpailun lisääntyminen.
49. Ilmoittajan näkemyksen mukaan yrityskauppa ei johda jakelukanavien sulkeutumiseen, sillä Heimon Tukku on yleistukkumarkkinoilla verrattain pieni toimija eikä Valion kilpailijoiden tuotteiden poissulkemiselle Heimon Tukun

¹⁶ Komission tiedonanto merkityksellisten markkinoiden määritelmästä yhteisön kilpailuoikeuden kannalta (97/C 372/03), kohta 20.

¹⁷ KKV:n esitys markkinaoikeudelle yrityskaupan kieltämiseksi 18.9.2019 asiassa Kesko Oy / Heimon Tukku Oy, dnro KKV/55/14.00.10/2019 ja markkinaoikeuden ratkaisu MAO:50/20, 17.2.2020.

¹⁸ Esim. MAO:50/20, kohdat 744, 750 ja 759.

¹⁹ MAO:50/20 kohta 635.

valikoimista ei ole perusteita, eikä se olisi Valiolle myöskään taloudellisesti kannattavaa.

50. Ilmoittajan näkemyksen mukaan yrityskauppa ei myöskään johtaisi haitallisiin vaikutuksiin muiden yleistukkujen näkökulmasta, sillä Valion tuotteiden myynti muille tukkukaupoille on määrältään niin suurta, ettei sen lopettaminen olisi järkevää, eikä taloudellisesti kannattavaa.
51. Yrityskauppa ei ilmoittajan näkemyksen mukaan johtaisi haitallisiin kilpailuvaiikutuksiin myöskään logistiikkapalvelujen markkinoilla, vaan vaikutukset markkinoilla ovat kilpailun näkökulmasta vähäiset, koska Heimon Tukku on toimijana pieni myös logistiikassa. Ilmoittajan mukaan muille toimijoille myytävästä Valion logistiikkapalvelusta saadaan markkinahintaisia myyntituottoja, joilla alennetaan yksikkökustannuksia ja siten varmistetaan osaltaan Valion logistiikan tehokkuutta, eikä Valiolla olisi intressejä lähteä supistamaan tarjoamiaan logistisia palveluja kolmansille.

7.2 Markkinatoimijoiden näkemykset yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

52. Useat viraston kuulemat markkinatoimijat ovat suhtautuneet ilmoitettuun järjestelyyn neutraalisti tai positiivisesti, ja katsoneet, ettei yrityskauppa johda määräävän markkina-aseman syntymiseen tai vahvistumiseen taikka haitallisiin kilpailuvaikutuksiin. Lausuntojen mukaan yrityskauppa saattaa tehostaa logistiikkaa ja toimituksia foodservice-asiakkuuksissa. Lisäksi on tuotu esiin, että yrityskaupassa muodostuvan uuden toimijan myötä kilpailu foodservice-markkinassa lisääntyy.
53. Osa lausunnonantajista on kuitenkin tuonut esiin huolensa siitä, että toteutuessaan yrityskauppa johtaisi kilpailun vähenemiseen ja haitallisiin kilpailuvaiikutuksiin.
54. Viraston markkinakuulemisessa on esitetty huolia, jotka liittyvät Heimon Tukun kilpailijoiden poissuljentaan. Näkemysten mukaan yrityskaupan myötä Valiolle syntyisi kyky ja kannustin siirtää jakeluaan kilpailevilta tukkutoimijoilta keskittymälle tai heikentää kilpailevien tukkutoimijoiden ostoehtoja tai kilpailukykyä. Vastaavasti on esitetty näkemys siitä, että Valion kilpailijat tulvaisiin sulkemaan Heimon Tukun ulkopuolelle. Tämä voitaisiin toteuttaa joko konkreettisesti jättämällä Valion kilpailijat pois Heimon Tukun valikoimasta taikka esimerkiksi hinnoitteleamalla kilpailijoiden tuotteet epäedullisemmin kuin Valion omat tuotteet.
55. Lisäksi viraston markkinakuulemisessa on tuotu esiin, että yrityskaupan seurauksena Valiolle siirtyisi Heimon Tukun kautta kilpailevien meijerituotevalmistajien sekä muiden Valion kanssa kilpailevien toimijoiden luottamuksellisia hinta- tai muita liikesalaisuustietoja, joita se pystyisi hyödyntämään kilpailevia toimijoita poissulkevalla tavalla. KKV:lle on myös esitetty, että yrityskaupan myötä syntyy riski Heimon Tukun kanssa kilpailevien tukkutoimijoiden luottamuksellisten tietojen siirtymisestä keskittymälle.
56. Viraston markkinakuulemisessa on myös katsottu, että yrityskaupan seurauksena Valion jo valmiiksi huomattava markkinaosuus julkisen sektorin

meijerituotteiden foodservice-hankinnoissa vahvistuisi entisestään. Lisäksi markkinakuulemisessa on esitetty huomioita, että foodservice-asiakkaiden noutomyynnin markkinoilla Heinon Tukun markkinaosuus on erityisesti Uudellamaalla korkea.

7.3 KKV:n arvio yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

7.3.1 Johdanto

57. Valio ja Heinon Tukku toimivat horisontaalisessa suhteessa toisiinsa nähden julkisen sektorin foodservice-hankintojen markkinoilla sekä meijerituotteiden, pakasteiden sekä teollisten elintarvikkeiden toimitusmyynnissä yksityisille foodservice-asiakkaille.
58. Lisäksi edellä todetusti Valion ja Heinon Tukun välillä on vertikaalinen suhde, sillä Valio toimii valmistajana ja Heinon Tukku myy näitä tuotteita. Osapuolilla on myös vertikaalinen suhde päivittäistavaroiden lämpösäädelyissä logistiikkapalveluissa, joita Valio tarjoaa tukuille ja valmistajille.²⁰
59. Horisontaalisissa järjestelyissä yrityskauppa vaikuttaa suoraan kaupan osapuolten väliseen kilpailutilanteeseen: se poistaa kaupan osapuolten välisen kilpailuasetelman ja sen aikaansaaman kilpailupaineen, jolloin esimerkiksi kaupan osapuolten toteuttamat tuotteidensa hinnankorotukset voivat muodostua kannattaviksi.²¹ Useat tekijät voivat vaikuttaa siihen, aiheutuuko yrityskaupasta todennäköisesti merkittäviä horisontaalisia yhteensovittamattomia vaikutuksia. Tällaisia tekijöitä voivat olla esimerkiksi yrityskaupan osapuolten korkeat markkinaosuudet; markkinoilla on ainoastaan muutamia merkittäviä kilpailijoita; osapuolet ovat läheisiä kilpailijoita joiden tuotteet edustavat huomattavalle osalle asiakkaita läheisimpiä korvaavia vaihtoehtoja, eivätkä kilpailijat tarjoa vastaavia korvaavia tuotteita; asiakkailta on vain rajoitettu mahdollisuus siirtyä käyttämään vaihtoehtoista toimittajaa, esimerkiksi siitä syystä, että markkinoilla on vain vähän tai ei lainkaan vaihtoehtoisia toimittajia.²²
60. Vertikaaliset yrityskaupat johtavat yleensä harvemmin merkittäviin kilpailuongelmiin kuin horisontaaliset yrityskaupat. Ne tarjoavat usein myös hyvät mahdollisuudet huomattavienkin tehokkuusetujen saavuttamiselle. Vertikaaliset yrityskaupat johtavat yleensä huomattaviin kilpailuongelmiin lähinnä tilanteissa, jossa yrityskaupan seurauksena syntyvän keskittymän voidaan olettaa aiheuttavan ns. markkinoiden sulkemisen.²³

²⁰ KKV:n selvityksissä ei ole ilmennyt, että yrityskaupalla olisi haitallisia vaikutuksia lämpösäädelyjen logistiikkapalvelujen markkinoilla. Eräissä lausunnossa on tuotu esiin, että valtakunnallisessa jakelussa ole Valiolle vaihtoehtoista toimittajaa. Toisaalta valtakunnallisen logistiikan tehostumisella on katsottu voivan olla myös positiivisia vaikutuksia hinnoitteluun.

²¹ Kilpailuvastaiset vaikutukset voidaan pääasiassa jakaa koordinoimattomiin (yhteensovittamattomiin) tai koordinoituihin vaikutuksiin. Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta, s. 73.

²² Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta, s. 73–74. Myös Euroopan komission suuntaviivat horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2004/C 31/03), kohdat 26–38.

²³ Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta 2011, s. 81–82.

61. KKV on selvittänyt tarkemmin yrityskaupan horisontaalisia kilpailuvaikutuksia julkisen sektorin foodservice-hankinnoissa ja meijerituotteiden, pakasteiden sekä teollisten elintarvikkeiden toimitusmyynissä yksityisille foodservice-asiakkailla. Lisäksi virasto on selvittänyt markkinoiden sulkemiseen ja kilpailijoiden arkaluonteisten tietojen siirtymiseen liittyviä vertikaalisia kilpailuongelmia.

7.3.2 Julkisen sektorin foodservice-hankintojen markkinat

62. Julkinen sektori kilpailuttaa päivittäistavaroita sekä tuoteryhmittäin, mutta myös useiden tuoteryhmien muodostamina kokonaisuuksina. Keskeinen vertailuperuste julkisen sektorin kilpailutuksissa on hinta.
63. Ilmoittajan mukaan Valio osallistuu tarjouskilpailuihin lähes yksinomaan tarjotessaan meijerituotteita. Ilmoittajan mukaan Valio on osallistunut pakasteita koskeviin kilpailutuksiin vuosina 2017–2020 [REDACTED]. Tämän lisäksi muita kuin meijerituotteita koskevia kilpailutuksia on ollut [REDACTED] marjakeittoja koskevaa kilpailutusta.
64. Heinon Tukku puolestaan osallistuu ilmoittajan mukaan julkisen sektorin asiakkaiden foodservice-hankintoja koskeviin tarjouskilpailuihin erityisesti silloin, kun kilpailutus koskee hedelmä- ja vihannestuotteita tai kalatuotteita²⁴, eikä se tyypillisesti osallistu kilpailutuksiin, jotka koskevat pelkkiä meijerituotteita. Heinon Tukku myy meijerituotteita julkiselle sektorille osana laajaa tuoteportfoliota koskevia niin sanottuja kokonaiskilpailutuksia tai silloin, kun julkisen sektorin asiakkaat ostavat meijerituotteita sopimuksen ulkopuolelta samalla, kun tilaavat sopimustuotteita.
65. Ilmoittajan mukaan Valio ja Heinon Tukku ovat tarjonneet vuosina 2017–2020 samoissa julkishallinnon kilpailutuksissa ainoastaan [REDACTED] kertaa maitotaloustuotteissa, [REDACTED] pakasteissa ja [REDACTED] kuivat tuotteita koskevassa kilpailutuksessa, jossa Valio tarjosi marjakeittoja.
66. Valion markkinaosuus julkisen sektorin meijerituotteiden hankinnoissa vuonna 2019 oli ilmoittajan arvion mukaan noin [70–80] % ja Heinon Tukun markkinaosuus [0–5] %. Heinon Tukun käsityksen mukaan sen kyseinen markkinaosuus-arvio tulee kuitenkin muita tuoteryhmiä koskevien hankintasopimusten ulkopuolisesta myynnistä sekä kokonaiskilpailutuksista, joihin sisältyy meijerituotteiden lisäksi muitakin tuotteita, joiden ohessa meijerituotteet myydään.²⁵ Osapuolet eivät siten ole tuottaneet toisilleen merkittävää kilpailun painetta julkisissa hankinnoissa. Viraston arvion mukaan ei voida tehdä johtopäätöstä,

²⁴ [REDACTED]

²⁵ Viraston arvion mukaan yrityskauppa ei johda kilpailun olennaiseen estymiseen myöskään silloin, jos tarkasteltaisiin julkisen sektorin foodservice-hankintojen kokonaismarkkinoita, sisältäen myös muut kuin meijerituotteet. Heinon Tukun markkinaosuus jää myös tällä tarkastelulla vähäiseksi, ja edellä todetusti Valio osallistuu kilpailutuksiin vain silloin, kun tarjouspyyntö koskee vain niitä tuotteita, joita Valio itse valmistaa tai kun osatarjoukset sen valmistamia tuotteita koskien ovat mahdollisia. Viraston näkemyksen mukaan Heinon Tukun mahdollisella vahvistumisella julkisen sektorin kokonaiskilpailutuksissa voidaan nähdä myös kilpailua lisäävä vaikutus, sillä se vahvistaisi Heinon Tukun asemaa suhteessa muihin yleistukuihin.

että yrityskauppa johtaisi kilpailun olennaiseen estymiseen julkisen sektorin meijerituotteiden hankinnoissa.

7.3.3 Meijerituotteiden, teollisten elintarvikkeiden ja pakasteiden toimitusmyynti yksityisille foodservice-asiakkaille

67. Meijerituotteita yksityisille foodservice-asiakkaille tarjoavat sekä valmistajat että tukkuliikkeet. Ilmoittajan mukaan merkittävin osuus Valion suoramyyntistä foodservice-asiakkaille koostuu meijerituotteista, joita se myy suoramyyntikanaviensa kautta. Valion foodservice-myyntistä noin [30–40] % suuntautuu yksityisen sektorin toimijoille ja on kokonaisuudessaan toimitusmyyntiä. Heinon Tukku taas myy laajasti erilaisia päivittäistavaroita, joista meijerituotteet muodostavat yhden tuotekategorian.
68. Ilmoittajan arvion mukaan Valion markkinaosuus meijerituotteiden toimitusmyynnissä yksityisille foodservice-asiakkaille vuonna 2019 oli noin [10–20] % ja Heinon Tukun noin [5–10] %. Suurin toimija meijerituotteiden toimitusmyynnissä yksityisille foodservice-asiakkaille on Kespro, jonka markkinaosuus oli ilmoittajan mukaan noin [30–40] %. Kespro tulee säilymään suurimpana toimijana myös yrityskaupan jälkeen.
69. Osapuolten yhteenlasketut markkinaosuudet teollisten elintarvikkeiden ja pakasteiden toimitusmyynnissä yksityisille foodservice-asiakkaille ovat ilmoittajan arvion mukaan teollisissa elintarvikkeissa noin [10–20] % sekä pakasteissa noin [10–20] %, joista Valion osuus muodosti alle [0–5] % teollisissa elintarvikkeissa ja noin [0–5] % pakasteissa.
70. Ottaen huomioon, että osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus ei yrityskaupan jälkeen nouse merkittävän korkeaksi, jonka lisäksi markkinoille jää myös muita toimijoita, kuten suuret yleistukkuliikkeet Kespro, Wihuri ja Meira Nova, KKV:n selvitysten perusteella ei ole ilmennyt, että yrityskaupalla olisi haitallisia horisontaalisia kilpailuvaikutuksia meijerituotteiden tai teollisten elintarvikkeiden ja pakasteiden toimitusmyynnissä yksityisille foodservice-asiakkaille.

7.3.4 Markkinoiden sulkeminen

71. Markkinoiden sulkemisella tarkoitetaan tilanteita, joissa todellisten tai mahdollisten kilpailijoiden hankinnat tai markkinoillepääsy vaikeutuvat tai estyvät sulautuman tuloksena, jolloin kyseisten yritysten valmiudet ja/tai kannustimet kilpailuun heikkenevät. Markkinoiden sulkemisen seurauksena sulautuvat yritykset – ja mahdollisesti myös osa niiden kilpailijoista – saattavat kyetä korottamaan kannattavasti kuluttajilta veloittettavaa hintaa.²⁶
72. Markkinoiden sulkeminen voidaan toteuttaa kahdessa eri muodossa. Ensimmäisessä tapauksessa keskittymä todennäköisesti kasvattaa tuotantoketjun loppupäässä toimivien kilpailijoiden kustannuksia rajoittamalla niiden mahdollisuuksia käyttää tärkeitä tuotantopanoksia (tuotantohyödykemarkkinoidensulkeminen). Toisessa tapauksessa keskittymä johtaa todennäköisesti tuotantoketjun alkupäässä toimivien kilpailijoiden sulkemiseen markkinoiden

²⁶ Euroopan komission suuntaviivat ei-horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2008/C 265/07), kohta 18.

ulkopuolelle rajoittamalla niiden mahdollisuuksia muodostaa riittävä asiakaskunta (kysyntämarkkinoiden sulkeminen).²⁷

73. Viraston markkinakuulemisessa on tuotu esiin yhtäältä huoli Valion kilpailijoiden poissulkemisesta Heimon Tukun valikoimasta sekä toisaalta huoli Heimon Tukun kanssa kilpailevien yleistukkujen sulkemisesta markkinoilta yrityskaupan seurauksena. KKV on siten tarkastellut yrityskaupan vaikutuksia sekä Valion kanssa kilpailevien valmistajien että Heimon Tukun kanssa kilpailevien tukkutoimijoiden sulkemisesta markkinalta.

Tuotantohyödykemarkkinoiden sulkeminen

74. Tuotantohyödykemarkkinoiden sulkemisesta on kyse silloin, kun uusi yksikkö rajoittaisi sulautumisen jälkeen todennäköisesti mahdollisuutta saada tuotteita tai palveluita, joita se olisi toimittanut, jos sulautumaa ei olisi toteutettu, ja kasvattaisi sen vuoksi tuotantoketjun loppupäässä toimivien kilpailijoidensa kustannuksia vaikeuttamalla tuotantohyödykkeiden saantia samaan hintaan ja samoin ehdoin kuin siinä tapauksessa, että sulautumaa ei toteutettaisi. Tämä voi saada sulautuman tuloksena syntyvän yrityksen korottamaan kannattavasti kuluttajilta veloittettavaa hintaa ja estää siten olennaisesti tehokasta kilpailua.²⁸
75. Tuotantohyödykemarkkinoiden sulkeminen voi aiheuttaa kilpailuongelmia vain siinä tapauksessa, että se koskee tuotantoketjun loppupäässä valmistettavan tuotteen kannalta tärkeää tuotantohyödykettä. Näin on esimerkiksi silloin, kun kyse on tuotantohyödykkeestä, joka on merkittävä kustannustekijä suhteessa tuotantoketjun loppupäässä valmistettavan tuotteen hintaan. Tuotantohyödykemarkkinoiden sulkemisen katsotaan aiheuttavan ongelmia vain silloin, kun sulautuman tuloksena syntyvällä vertikaalisesti integroituneella yrityksellä on merkittävää markkinavoimaa tuotantoketjun alkupään markkinoilla.²⁹
76. KKV:n markkinakuulemisessa on esitetty huoli siitä, että keskittymä rajoittaisi kilpailevien tukkutoimijoiden mahdollisuuksia hankkia Valion meijerituotteita, mikä johtaisi todennäköisesti niiden kustannusten nousuun sekä heikentäisi niiden kilpailumahdollisuuksia.
77. Ilmoittaja arvio Valion markkinaosuudesta myynnissä yleistukuille on esitetty edellä kohdassa 6.2.4 tuoteryhmittäin Valion valmistamissa tuotteissa. Valion mukaan tukut käyttävät nykyisinkin paljon muiden meijereiden tuotteita Valion toimittajaosuuden jäädessä alle [20–30] % tukkujen kautta myytävistä maitotaloustuotteista. Valion mukaan muut tukut ovat Valiolle Heimon Tukkuun suurempia asiakkaita. Valion tuotteiden muiden tukkujen kuin Heimon Tukun kautta tapahtunut myynti foodservice-asiakkaille oli ilmoittajan mukaan vuonna 2019 noin [30–40] miljoonaa euroa, eikä vastaavaan myyntimäärään ole mahdollista päästä keskittämällä Valion tuotteiden myyntiä vain Heimon Tukkuun.

²⁷ Euroopan komission suuntaviivat ei-horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2008/C 265/07), kohta 30.

²⁸ Euroopan komission suuntaviivat ei-horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2008/C 265/07), kohta 31.

²⁹ Euroopan komission suuntaviivat ei-horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2008/C 265/07), kohdat 34–35.

78. KKV on selvittänyt Valion tuotteiden osuutta yleistukkujen myynneistä. KKV on pyytänyt tietoja tukkujen ostojen jakautumisesta eri valmistajien välillä vuosina 2017-2019 seuraavista tuoteryhmistä: meijerituotteet (sisältäen maidot, piimät, ruoanvalmistustuotteet, välipalat, voi ja levitteet, valkoiset juustot, keltaiset juustot ja sulatejuustot); hedelmä- ja vihannespohjaiset mehut ja marjakeitot, hillot ja marmeladit; sekä kasviperäiset juomat.³⁰
79. Selvitysten perusteella Valion osuus meijerituotteiden myynnissä yleistukuille vuonna 2019 oli noin [20–30] %. Suurin toimittaja meijerituotteissa on Arla, jonka osuus oli noin [30–40] %. Lisäksi meijerituotteiden myynnissä toimii muita pienempiä toimijoita. Muissa Valion valmistamissa tuoteryhmissä (hedelmä- ja vihannespohjaiset mehut ja marjakeitot, hillot ja marmeladit³¹; kasviperäiset juomat) Valion osuus yleistukkujen ostoista oli merkittävästi pienempi.
80. Viraston selvitysten perusteella Valio on siten esimerkiksi Arlaa pienempi maitotuotteiden toimittaja kaikille suurille yleistukuille.³² Viraston arvion mukaan markkinoille jää myös yrityskaupan jälkeen Valiolle vaihtoehtoisia toimijoita, jotka voivat tarjota tuotteita Heinon Tukun kanssa kilpaileville yleistukuille.
81. Yleistukut myyvät laajaa tuotevalikoimaa ja asiakkaat ostavat laajoja tuotekoreja, joista meijerituotteet ja muut Valion valmistamat tuoteryhmät muodostavat ainoastaan osan. KKV:n arvion mukaan selvitysten perusteella ei siten voida tehdä johtopäätöstä, että keskittymällä olisi kyky ja kannustin sulkea muita tukkutoimijoita markkinoilta.

Kysyntämarkkinoiden sulkeminen

82. Kysyntämarkkinoiden sulkemista voi esiintyä silloin, kun toimittaja integroituu tärkeän asiakkaan kanssa tuotantoketjun loppupään markkinoilla. Koska sulautuman tuloksena syntyvä yritys toimii tuotantoketjun loppupäässä, se saat-
taa estää todellisia tai mahdollisia kilpailijoitaan muodostamaan riittävän suurta asiakaskuntaa tuotantoketjun alkupään markkinoilla (tuotantohyödykemarkkinoilla) ja heikentää niiden kilpailukykyä tai -kannustinta. Tämä voi puolestaan kasvattaa tuotantoketjun loppupäässä toimivien kilpailijoiden kustannuksia, koska niiden on vaikeampi hankkia tuotantohyödykkeitä vastaavilla hinnoilla ja vastaavin ehdoin kuin ilman sulautumaa. Sulautuman tuloksena syntyvä yritysvoi saada tätä kautta tilaisuuden korkeampien hintojen veloittamiseen tuotantoketjun loppupään markkinoilla.³³
83. Keskittymän kykyyn sulkea tuotantoketjun loppupään markkinat vaikuttaa se, onko tuotantoketjun alkupäässä toimivien (todellisten tai mahdollisten) kilpailijoiden saatavilla riittävästi taloudellisia vaihtoehtoja tuotantonsa myymiseksi tuotantoketjun loppupään markkinoilla. Jotta kysyntämarkkinoiden sulkeminen olisi ongelmallista, vertikaalisessa sulautumassa on oltava mukana yritys,

³⁰ KKV:n tarkastelussa olivat mukana suuret yleistukut Kespro, Meira Nova, Wihuri ja Heinon Tukku. Heinon Tukun osalta tiedot perustuvat yrityskauppailmoituksessa annettuihin tietoihin.

³¹ Osuudet laskettu ainoastaan Kespron, Meira Novan ja Wihurin ostoista (pl. Heinon Tukku).

³² Valio on jo nykyisellään suurelta osin keskittynyt suorajakelemaan omia tuotteitaan tukkuportaan käytön sijaan.

³³ Euroopan komission suuntaviivat ei-horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2008/C 265/07), kohta 58.

joka on tärkeä asiakas ja jolla on olennaista markkinavoimaa tuotantoketjun loppupään markkinoilla.³⁴

84. Viraston markkinakuulemisessa on tuotu esiin huoli siitä, että yrityskaupan seurauksena Valion kanssa kilpailevat valmistajat tullaan sulkemaan Heinon Tukun ulkopuolelle. Poissuljentavaikutusten on katsottu kohdistuvan sekä julkisen sektorin asiakkaisiin että foodservice-asiakkaiden toimitus- ja noutomyyntiin. Eräiden näkemysten mukaan suurin vaikutus on Uudenmaan noutotukku-markkinalla, jossa Heinon Tukun markkinaosuus on 60–70 %.³⁵ Heinon Tukulle ainoa vaihtoehtoinen toimija on Wihuri, ja yrityskaupan seurauksena Valion kilpailijoiden mahdollisten myyntikanavien määrän noutotukku-markkinalla vähenee kahdesta yhteen.
85. Ilmoittajan mukaan Heinon Tukun markkinaosuus yleistukkujen toimitus- ja noutomyynissä yksityisille foodservice-asiakkaille oli vuonna 2019 noin [10–20] %.³⁶ Markkinan suurimmat toimijat ovat Kespro, jonka markkinaosuus oli ilmoittajan mukaan noin [30–40] % ja Wihuri, jonka markkinaosuus oli noin [20–30] %. Meira Novan markkinaosuus oli ilmoittajan arvion mukaan noin [10–20] %.
86. Ottaen huomioon, että Heinon Tukun markkinaosuus yleistukkujen myynissä yksityisille foodservice-asiakkaille jää maltilliseksi, ja markkinalle jää vaihtoehtoisia jakelukanavia, virasto ei ole selvityksissään löytänyt viitteitä siitä, että keskittymällä olisi kyky ja kannustin sulkea muita meijerialan toimijoita tai Valion kanssa kilpailevia valmistajia markkinoilta esimerkiksi jättämällä Valion kanssa kilpailevien meijereiden tuotteet pois Heinon Tukun valikoimasta.

7.3.5 Arkaluonteisten tietojen siirtyminen keskittymälle

87. Kilpailulle haitallisia vaikutuksia voi vertikaalisten yrityskauppojen yhteydessä syntyä myös, mikäli keskittymä saa vertikaalisen integroitumisen seurauksena haltuunsa kaupallisesti arkaluonteisia tietoja kilpailijoiden toiminnasta tuotantoketjun alku- tai loppupäässä. Esimerkiksi yritys, josta tulee tuotantoketjun loppupäässä toimivan kilpailijan toimittaja, saattaa saada oleellisia tietoja, joiden ansiosta sen ei tarvitse hinnoitella tuotantoketjun loppupään markkinoilla yhtä aggressiivisesti kuin aiemmin, mikä on kuluttajien etujen vastaista. Tämä saattaa myös heikentää kilpailijoiden kilpailuasemaa ja saada ne luopumaan markkinoilletulosta tai toimintansa laajentamisesta.³⁷
88. Koska Heinon Tukku hankkii tuotteita Valion kanssa kilpailevilta valmistajilta, viraston selvitysten yhteydessä on esitetty huoli siitä, että yrityskaupassa Valiolle siirtyä Heinon Tukun kautta tieto sen kilpailijoiden myyntihinnoista sekä

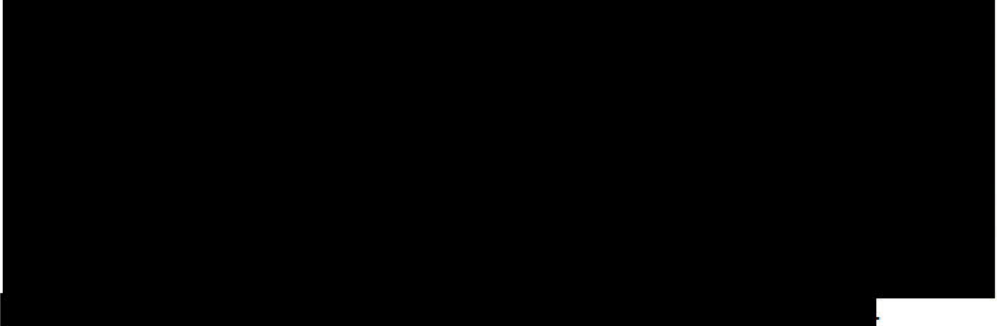
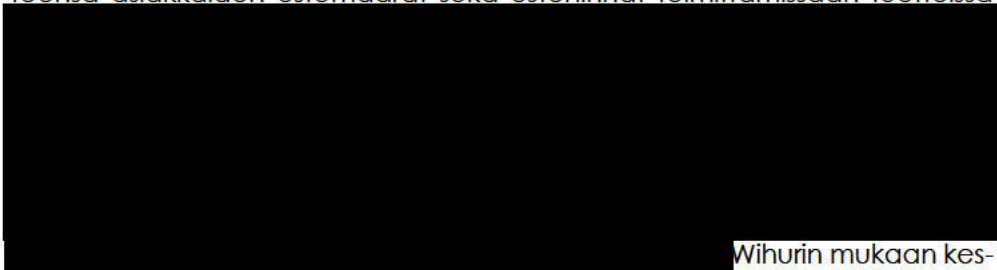
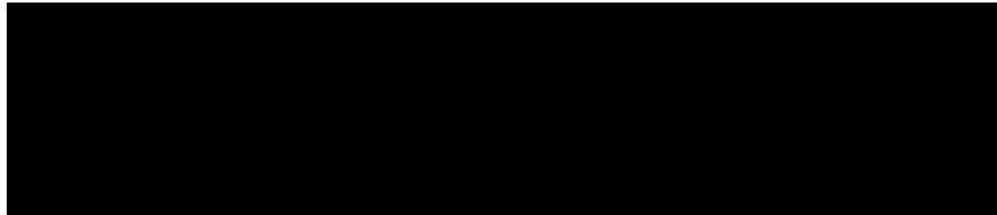
³⁴ Euroopan komission suuntaviivat ei-horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2008/C 265/07), kohta 61.

³⁵ KKV:n esitys markkinaoikeudelle yrityskaupan kieltämiseksi 18.9.2019 asiassa Kesko Oy / Heinon Tukku Oy, dnro KKV/55/14.00.10/2019.

³⁶ KKV on aiemmin selvittänyt Heinon Tukun markkinaosuuksia eri tarkastelutavoilla Kesko Oy / Heinon Tukku Oy -asiassa. Alueellisesti tarkasteltuna Heinon Tukun markkinaosuus toimitusmyynissä oli alle 20 % kaikissa maakunnissa, pois lukien Uudenmaan maankunta, jossa Heinon Tukun markkinaosuus oli noin 20–30 %. Ks. KKV:n esitys markkinaoikeudelle yrityskaupan kieltämiseksi 18.9.2019 asiassa Kesko Oy / Heinon Tukku Oy, dnro KKV/55/14.00.10/2019, kohta 255.

³⁷ Euroopan komission suuntaviivat horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2004/C 31/03), kohta 78.

tietoja koskien näiden jälkihyvitteitä, maksuehtoja, markkinointipanostuksia, jaksomateriaaleja sekä muita sopimussuhteeseen liittyviä luottamuksellisia tietoja.

89. Kilpailijoiden luottamuksellisia tietoja koskeva huoli koskee ensinnäkin riskiä siitä, että Valio yrityskaupan seurauksena saa tietoja sen kanssa kilpailevien valmistajien tuotteiden hinnoittelusta tukkutoimijoille. KKV:n arvion mukaan hinnoittelua koskevien tietojen saaminen voi vaikuttaa Valion kannustimiin omien tuotteidensa hinnoittelussa kilpailulle ja lopulta kuluttajille haitallisella tavalla.
90. Lisäksi Valiolle muodostuu mahdollisuus saada Heinon Tukun kautta muita Heinon Tukun ja valmistajien välisiin sopimuksiin liittyviä tietoja. KKV:n arvion mukaan kilpailevien valmistajien hankintasopimuksia ja niihin liittyviä tietoja, kuten jälkihyvitteitä ja markkinointipanostuksia, sekä kampanjatietoja ja tuotelanseerauksia koskevat tiedot ovat luonteeltaan sellaisia, joiden saaminen voi heikentää Valion kilpailijoiden kilpailuasemaa.
91. KKV on selvittänyt myös tukkujen kilpailullisesti arkaluonteisten tietojen siirtymisestä keskittymälle aiheutuvia mahdollisia kilpailuvaikutuksia.
92. Valion mukaan tietoja, joita se saa tukuilta, ovat

93. Wihurin mukaan Valio saa asiakkuuksien ja asiakassopimusten kautta tietoonsa asiakkaiden ostomäärät sekä ostohinnat toimittamissaan tuotteissa Wihurin mukaan keskittymä saisi tiedoista epäreilua etua omassa asiakashinnoittelussaan.
94.

95.

96.

97.

98.

99.

Myös Meira Nova on tuonut viraston tietoon huolen

Valion virastolle toimittaman selvityksen mukaan

Tukkujen loppuhinta asiakkaalle muodostuu useista tekijöistä, joihin vaikuttavat paitsi valmistajien myyntihinta, myös esimerkiksi jälkihyvitteet ja keskittämisalennukset. Selvitysten perusteella Valion tietoon ei tule tukkujen lopullinen myyntihinta asiakkaille, jolla se kilpailee muiden tukkujen kanssa. Asiakkaat ostavat tukuilta lisäksi tuotekoria, josta esimerkiksi meijerituotteet muodostavat vain yhden tuoteryhmän ja Valion tuotteet vain osan tästä tuoteryhmästä. Valio ei siten virastolle toimitettujen tietojen perusteella saa kattavasti tietoja tukkujen myyntihinnoista laajasti eri tuotekategorioissa.

Viraston selvityksissä ei ole ilmennyt, miten keskittymä pystyisi hyödyntämään Valion ja tukkujen välisiin sopimuksiin perustuvia tietoja kilpailua vääristävällä tavalla. Viraston arvion mukaan ei siten voida tehdä johtopäätöstä, että yrityskauppa johtaisi tukkujen välisen kilpailun olennaiseen estymiseen.

7.4 Yhteenvedo kilpailuvaikutusten arvioinnista

100. Useat viraston kuulemat markkinatoimijat ovat suhtautuneet järjestelyyn neutraalisti tai positiivisesti. Yrityskaupalla on katsottu voivan olla muun muassa logistiikkaa tehostavia ja tukkujen välistä kilpailua lisääviä vaikutuksia.
101. KKV:lle on kuitenkin tuotu esiin myös näkemyksiä haitallisista kilpailuvaikutuksista, jotka ovat liittyneet muun muassa Valion markkina-aseman vahvistumiseen sekä vertikaaliseen poissulkeutumiseen ja kilpailullisesti arkaluonteisten tietojen välittymiseen keskittymälle.
102. Kilpailu- ja kuluttajavirasto arvioinut yrityskaupan mahdollisia horisontaalisia kilpailuvaikutuksia julkisen sektorin foodservice-hankinnoissa sekä meijerituotteiden, teollisten elintarvikkeiden ja pakasteiden toimitusmyynnin markkinoilla. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus nousee korkeaksi julkisen sektorin foodservice-hankintojen markkinoilla. Selvitysten perusteella osapuolet eivät kuitenkaan ole tuottaneet toisilleen merkittävää kilpailupainetta, sillä Valio toimii julkisen sektorin kilpailutuksissa lähes yksinomaan meijerituotteissa, kun taas Heimon Tukku ei tyypillisesti osallistu kilpailutuksiin, jotka koskevat pelkkiä meijerituotteita. Viraston selvitysten perusteella ei voida tehdä johtopäätöstä, että yrityskauppa johtaisi kilpailun olennaiseen estymiseen kyseisillä markkinoilla.
103. Virasto on lisäksi selvittänyt yrityskaupan vaikutuksia päivittäistavaroiden hankintamarkkinoilla sekä päivittäistavaroiden lämpösäädeltujen logistiikkapalvelujen markkinoilla, joilla kaupan osapuolet toimivat vertikaalisessa suhteessa toisiinsa nähden. KKV:n selvityksistä ei kuitenkaan ole saatavilla tukea sille, että yrityskauppa johtaisi Valion tai Heimon Tukun kilpailijoiden vertikaaliseen poissulkeutumiseen markkinoilta.
104. Viraston arvion mukaan yrityskaupan seurauksena keskittymä ei myöskään saa sellaisia kilpailevien tukkutoimijoiden arkaluonteisia tietoja, joita se voisi käyttää kilpailua estävällä tai vääristävällä tavalla. Valion tukuilta saamat tiedot koskevat Valion valmistamia ja myymiä tuoteryhmiä. Tukat myyvät kuitenkin laajaa tuoteportfoliota, eikä viraston arvion mukaan keskittymälle siirry sellaista tietoa, jota se pystyisi hyödyntämään tukkujen välistä kilpailua olennaisesti estävällä tavalla.
105. Sen sijaan viraston arvion mukaan yrityskaupan seurauksena on riski Valion kanssa kilpailevien valmistajien kilpailullisesti arkaluonteisten tietojen siirtymisestä Valiolle, mikä voi vaikuttaa Valion kannustimiin hinnoittelussa sekä heikentää kilpailijoiden kilpailuasemaa tavalla, joka johtaa valmistajien välisen kilpailun olennaiseen estymiseen myynnissä foodservice-asiakkaille.

8 Sitoumukset

8.1 Osapuolten KKV:lle esittämät sitoumukset

106. Yrityskaupasta aiheutuvat kilpailuongelmat voidaan usein poistaa yrityskaupan toteuttamisen edellytykseksi asetettavilla ehdoilla. Vastauksena KKV:n esittämiin alustaviin kilpailuongelmiin ilmoittaja on toimittanut KKV:lle

24.5.2021 ensimmäisen ehdotuksensa sitoumuksiksi sekä KKV:n esittämien kommenttien johdosta 26.5.2021 ja 9.6.2021 päivitetyn edotuksensa sitoumuksiksi. Suoritetun markkinakuulemisen ja viraston kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta ilmoittaja toimitti KKV:lle 21.6.2021 päätöksen liitteenä olevan lopullisen ehdotuksensa sitoumuksiksi.

8.2 Sitoumusten arviointi

107. Edellä todetusti KKV:n arvion mukaan yrityskaupan seurauksena syntyy riski Valion kanssa kilpailevien valmistajien arkaluoteisten tietojen siirtymisestä Hei-non Tukun kautta Valiolle. Viraston arvion mukaan Valio pystyisi hyödyntämään kilpailijoidensa tietoja kilpailua rajoittavalla tavalla.
108. Yrityskaupasta aiheutuvien kilpailuongelmien poistamiseksi Valio on esittänyt liitteessä olevat sitoumukset. Valion mukaan kilpailijoiden huoli koskee Valion valmistamien tuotteiden kanssa kilpailevien tuotteiden ostohintaa, jonka Hei-non Tukku maksaa kyseisistä tuotteista, kyseisten tuotteiden hankintaa koskevia sopimuksia ja niihin liittyviä tietoja sekä kampanja- ja tuotelanseeraustietoja. Valion näkemyksen mukaan tietoihin liittyvä mahdollinen kilpailuhuoli voidaan poistaa liitteessä tarkemmin kuvattavilla sitoumuksilla, joilla kyseiset tiedot suojataan siten, etteivät ne välity Valion organisaatiossa mahdollisia kilpailuhuolia aiheuttavalla tavalla. Sitoumus on voimassa 10 vuoden määräajan yrityskaupan hyväksymisestä.
109. KKV:n arvion mukaan sitoumukset poistavat viraston havaitsemat kilpailunvastaiset vaikutukset, jotka aiheutuvat siitä, että yrityskaupan seurauksena Valiolle muodostuu Hei-non Tukun kautta pääsy kilpailevien valmistajien kilpailullisesti arkaluonteisiin tietoihin. Viraston arvion mukaan kymmenen vuoden määräaikaa voidaan pitää riittävänä.
110. KKV arvioi siten, että sille esitetty sitoumuskokonaisuus riittää poistamaan yrityskaupasta muutoin aiheutuvan tehokkaan kilpailun olennaisen estymisen, ja yrityskaupan hyväksymiselle asetetuilla ehdoilla varmistetaan edellytykset kilpailullisen rakenteen säilymiselle markkinoilla.

9 Sovelletut säännökset

Kilpailulaki (948/2011) 21, 22, 24, 25 ja 26 §.

10 Muutoksenhaku

Kilpailulain 49 a §:n perusteella yrityskaupan ilmoittaja ei saa hakea muutosta tähän päätökseen valittamalla.

11 Lisätiedot

Lisätietoja päätöksestä antaa johtava asiantuntija Laura Kauppila, puhelin 029 505 3335, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi.

Pääjohtajan sijainen,

ylijohtaja

Timo Mattila

Johtava asiantuntija

Laura Kauppila

21.6.2021

KILPAILU- JA KULUTTAJAVIRASTOLLE

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) on toimittanut Valio Oy:lle (**Valio**) Valion ja Heinon Tukku Oy:n (**Heinon Tukku**) välistä yrityskauppaa (Ilmoitettu Järjestely) koskevia lausuntoja. KKV on todennut kiinnittäneensä huomiota siihen, että osa lausunnonantajista on tuonut esiin kysymyksen siitä, saisiko Ilmoitetun Järjestelyn toteutuksessa syntyvä keskittymä tietoonsa Valion kilpailijoiden arkaluonteisia tietoja. Valion käsityksen mukaan kilpailijoiden huoli koskee Valion valmistamien tuotteiden kanssa kilpailevien tuotteiden ostohintaa, jonka Heinon Tukku maksaa kyseisistä tuotteista, kyseisten tuotteiden hankintaa koskevia sopimuksia ja niihin liittyviä tietoja sekä kampanja- ja tuotelanseeraustietoja. Valion näkemyksen mukaan tietoihin liittyvä mahdollinen kilpailuhuoli voidaan poistaa jäljempänä kohdassa "Sitoumusesitys" kuvattavilla sitoumuksilla, joilla kyseiset tiedot suojataan siten, etteivät ne välity Valion organisaatiossa mahdollisia kilpailuhuolia aiheuttavalla tavalla. Valion valmistamien tuotteiden kanssa kilpailevien tuotteiden ostohintatietoja sekä muita jäljempänä yksilöitäviä tietoja koskevan mahdollisen huolen poistamiseksi Valio esittää seuraavat sitoumukset:

1 Sitoumusehdotus

1. Kilpailevia tuotteita koskevat sensitiiviset tiedot: Sitoumus koskee Heinon Tukun ostamia tuotteita, jotka kilpailevat sellaisten tuotteiden kanssa, joita Valio valmistaa seuraavissa tuoteryhmissä: meijerituotteet, kasvipohjaiset meijerituotteiden tapaan käytettävät tuotteet, mehut, marjakeitot, hillot ja marmeladit (jäljempänä "Valion Tuotteet" ja "Kilpailevat Tuotteet").⁴⁰
 - a. Valio sitoutuu siihen, että Kilpailevien Tuotteiden ostohintaa koskevat tiedot eivät tule Valion Tuotteiden hinnoittelusta ja kannattavuudesta vastaavien henkilöiden tietoon.⁴¹ Tämä varmistetaan (i) toiminnan organisoinnilla, (ii) tietojärjestelmien käyttöoikeus- ja tietorajauksilla, (iii) yleisillä salassapito-ohjeilla ja (iv) Heinon Tukun nykyisten työntekijöiden mahdollisia roolinmuutostilanteita koskevilla menettelytavoilla siten, että:
 - i. Valion Tuotteita koskevat hinnoittelu- ja kannattavuuspäätökset tapahtuvat Ilmoitetun Järjestelyn hyväksymisen hetkellä eri

⁴⁰ Selvyyden vuoksi todetaan, että Valion Tuotteet eivät tässä sitoumuksessa sisällä tuotteita, joita Valio ei itse valmista.

⁴¹ Hinnoittelusta ja kannattavuudesta vastaavilla henkilöillä tarkoitetaan Valion työntekijöitä, jotka vastaavat Valion Tuotteiden hinnanmäärityksestä ja kannattavuudesta eri tuoteryhmissä, kuten liiketoimintapäälliköt sekä kategoriapäälliköt ja kategoriajohtajat. Myyntitoimintojen osalta pääsy Kilpailevien Tuotteiden ostohintaa koskevaan tietoon rajoitetaan lopullisia asiakashintapäätöksiä tekeviltä henkilöiltä, kuten avainasiakaspäälliköiltä sekä myyntipäälliköiltä ja myyntijohtajilta. Selvyyden vuoksi todetaan, että tehtävänimikkeet voivat sitoumuksen voimaansaoloaikana muuttua.

21.6.2021

osassa organisaatiota kuin missä Kilpailevien Tuotteiden hankinta sekä niitä koskevat hinnoittelu- ja kannattavuuspäätökset tehdään. Myös Valion Tuotteiden ja Kilpailevien Tuotteiden myyntitoiminto on organisatorisesti edellä mainituista organisaation osista erillinen toiminto.

- ii. Tietojen suojaaminen toteutetaan edellä 1.a-kohdassa mainittujen työntekijöiden osalta relevanttien tietojärjestelmien käyttöoikeus- tai tietorajauksilla, joilla estetään kyseisten työntekijöiden pääsy Kilpailevien Tuotteiden tuotekohtaisiin ostohintatietoihin.
 - iii. Suojausta tehostetaan työntekijöitä sitovilla salassapito-ohjeilla.
 - iv. Mikäli Heinin Tukun palveluksessa olevia työntekijöitä, joilla on nykyisessä roolissaan pääsy Kilpailevien Tuotteiden ostohintaa koskeviin tietoihin, siirtyisi Ilmoitetun Järjestelyn toteuttamisen jälkeen Valion organisaatiossa tehtäviin, joissa nämä työntekijät vastaisivat Valion Tuotteiden hinnoittelusta ja kannattavuudesta, Kilpailevia Tuotteita koskevat tiedot olisi näidenkin henkilöiden osalta suojattu roolin muututtua edellä ii. kohdassa tarkoitetuilla käyttöoikeus- ja tietorajauksilla. Lisäksi näihin työntekijöihin sovellettaisiin sitovia salassapito-ohjeistuksia, joilla kiellettäisiin Kilpailevia Tuotteita koskevien aiemmassa roolissa saatujen tietojen hyödyntäminen uudessa tehtävässä.
- b. Valio sitoutuu siihen, että Kilpailevien Tuotteiden hankintaa koskevien sopimusten sisältö, sisältäen myös jälkihyvitteitä ja markkinointipanostuksia koskevat tiedot, sekä Kilpailevien Tuotteiden kampanja- ja tuotelanseeraustiedot suojataan Ilmoitetun Järjestelyn toteutumisen jälkeen siten, että tiedot eivät välity Valion organisaatiossa mahdollisia kilpailuhuolia aiheuttavalla tavalla. Tämä varmistetaan (i) sopimustenhallintajärjestelmän käyttöoikeusrajauksilla, (ii) tietojärjestelmien käyttöoikeus- ja tietorajauksilla sekä (iii) salassapito-ohjeilla siten, että:
- i. Kilpailevien Tuotteiden hankintaa koskevat sopimukset suojataan sopimustenhallintajärjestelmässä niin, että niihin on pääsy vain Kilpailevien Tuotteiden hankinnasta vastaavilla henkilöillä sekä sellaisilla henkilöillä, joiden tulee työtehtäviensä vuoksi käsitellä tiettyjä sitoumuksen 1.b-kohdassa tarkoitettuja tietoja.⁴²
 - ii. Siltä osin kuin Kilpailevien Tuotteiden hankintaa koskevilla sopimuksissa sovitusta asioista, kuten jälkihyvitteistä tai markkinointipanostuksista tehdään Ilmoitetun Järjestelyn toteutumisen jälkeen kirjauksia Valion tietojärjestelmiin, tiedot suojataan edellä 1.a-kohdassa mainittujen työntekijöiden osalta relevanttien tietojärjestelmien käyttöoikeus- tai tietorajauksilla, joilla

⁴² Kilpailevien Tuotteiden hankinnasta vastaavien henkilöiden lisäksi sopimukseen olisi pääsy Valion lakiosaston työntekijöillä, johtoryhmän jäsenillä ja järjestelmien ylläpidosta vastaavilla henkilöillä, joilla työtehtäviensä puolesta tulee olla pääsy konsernin sopimukseen. Lisäksi Valion taloushallinnossa työskentelevillä henkilöillä olisi pääsy laskutukseen liittyvien käytäntöjen sekä kirjanpitovelvoitteiden edellyttämiin tietoihin, kuten maksuehtoja sekä jälkihyvitteitä ja markkinointipanostuksia tai muita alennuksia koskeviin tietoihin.

21.6.2021

estetään kyseisten työntekijöiden pääsy näihin Kilpailevia Tuotteita koskeviin tietoihin.

- iii. Kilpailevien tuotteiden hankintaa koskevien sopimusten sisältö, sisältäen jälkihyvitteet ja markkinointipanostukset, sekä kampanja- ja tuotelanseeraustiedot suojataan myös työntekijöitä sitovilla salassapito-ohjeilla.
2. Sitoumuksen noudattamisen valvonta ja raportointi: Valio esittää KKV:n hyväksyttäväksi Valiosta riippumattoman asiantuntijan nimeämistä (Riippumaton Asiantuntija).
 - a. Riippumattoman Asiantuntijan tehtävä on valvoa Valion antamien sitoumusten noudattamista Ilmoitetun Järjestelyn toteutumisesta lukien, ja tehdä ratkaisuehdotuksia mahdollisissa ristiriitatilanteissa.
 - b. Riippumattoman Asiantuntijan nimeämistä esitetään KKV:n hyväksyttäväksi kahden kuukauden kuluessa Ilmoitetun Järjestelyn hyväksymisestä. Mikäli KKV ei hyväksy Valion esittämää asiantuntijaa, Valio esittää viikon kuluessa uuden asiantuntijan KKV:n hyväksyttäväksi. Mikäli KKV ei hyväksy tätäkään asiantuntijaa, KKV nimeää Riippumattoman Asiantuntijan.
 - c. Kun KKV on hyväksynyt Riippumattoman Asiantuntijan, Riippumaton Asiantuntija suorittaa tarkastuksen soveltuvin osin Kilpailevia Tuotteita koskevia tietoja sisältäviin tietojärjestelmiin sekä tietojen käsittelyä koskeviin käytäntöihin ja ohjeisiin varmistuakseen sitoumusten noudattamisesta ("Alkutarkastus"). Riippumaton asiantuntija laatii Alkutarkastuksesta raportin ja toimittaa sen KKV:lle. Tämän jälkeen riippumaton asiantuntija suorittaa sitoumusten noudattamisen varmistamiseksi keran vuodessa tarkastuksen ("Määräaikaistarkastus") siten, että ensimmäisen Määräaikaistarkastuksen raportti toimitetaan KKV:lle 12 kuukauden kuluessa Alkutarkastuksesta laaditun raportin toimittamisesta. Riippumaton asiantuntija toimittaa jatkossa suorittamistaan Määräaikaistarkastuksista raportin aina 12 kuukauden kuluessa edellisen Määräaikaistarkastusraportin toimittamisesta KKV:lle. Määräaikaistarkastukset ja niitä koskeva raportointi jatkuvat sitoumuksen voimassaoloajan.
 - d. Riippumattomalla asiantuntijalla on oikeus saada tarvittavat tiedot sekä kaikki tarvitsemansa apu tehtävänsä hoitamiseksi Valiolta. Valio vastaa riippumattoman asiantuntijan tehtävästä johtuvista kohtuullisista kustannuksista.
3. Sitoumuksen sitovuus mahdollisissa organisaatiomuutostilanteissa: Sitoumukset ovat mahdollisissa organisaatiomuutostilanteissa voimassa seuraavasti:
 - i. Kohdassa 1.b.i. esitetty Valion organisaatiota koskeva kuvaus voi tulevien organisaatiomuutosten johdosta muuttua, eikä kyseisessä kohdassa mainittuja toimintoja välttämättä järjestettäisi organisaatiomuutostilanteissa täysin nykyistä organisaatiota vastaavalla tavalla. Kilpailevien Tuotteiden ostohintaa koskevat tiedot suojattaisiin kuitenkin joka tapauksessa edellä kohdissa 1.b.ii.–iv. kuvatuilla keinoilla, eli (ii) tietojärjestelmien käyttöoikeus- ja tietorajauksilla, (iii) yleisillä salassapito-ohjeilla ja (iv) Heinon Tukun nykyisten työntekijöiden mahdollisia roolinmuutostilanteita koskevilla menettelytavoilla.

21.6.2021

- ii. Mitä tässä sitoumuksessa sanotaan Heinon Tukusta, koskee soveltuvien osin tulevaisuudessa Heinon Tukun nykyistä toimintaa harjoittavia Valion liiketoimintayksiköjä ja toimintoja, mikäli Heinon Tukun toiminnot integroidaan osaksi Valion nykyisiä liiketoimintayksiköjä ja toimintoja Ilmoitetun Järjestelyn toteutumisen jälkeen.
4. Sitoumuksen voimassaolo: Sitoumus on voimassa määräajan, joka on 10 (kymmenen) vuotta Ilmoitetun Järjestelyn hyväksymisestä.

2

Perustelut sitoumuksen määräaikaisuudelle

Valio pitää sitoumuksen määräaikaisuutta perusteltuna seuraavista syistä:

Ilmoitetun Järjestelyn toteuttamisen jälkeen on Valion näkemyksen mukaan perusteltua edellä kuvatun mahdollisen kilpailuhuolen ratkaisemiseksi suorittaa soveltuvien osin Heinon Tukun Kilpailevia Tuotteita koskevia tietoja sisältäviin tietojärjestelmiin Riippumattoman Asiantuntijan toimesta Alkutarkastus ja toimittaa siitä raportti KKV:lle, jotta voidaan varmistaa, että Kilpailevia Tuotteita koskevat tiedot on suojattu soveltuvien osin edellä Sitoumusehdotuksen kohdissa 1.b.i.–iv. kuvatuilla tavoilla.

Valion näkemyksen mukaan edellä kuvatun mahdollisen kilpailuhuolen ratkaisemiseksi on niin ikään perusteltua seurata sitoumuksen noudattamista Riippumattoman Asiantuntijan toimesta Ilmoitetun Järjestelyn toteuttamisen jälkeen rajatun kymmenen vuoden ajan, jotta sitoumuksen noudattaminen voidaan varmistaa esimerkiksi mahdollisissa Ilmoitetun Järjestelyn toteuttamisen jälkeen toteutuissa organisaatiomuutostilanteissa.

Valion näkemyksen mukaan kymmenen vuoden määräajan jatkuva sitoumuksen valvonta Riippumattoman Asiantuntijan toimesta on riittävä ratkaisu edellä kuvatun mahdollisen kilpailuhuolen poistamiseksi, koska Valion toimintaan kohdistuu joka tapauksessa normaali lakiin perustuva kilpailulainsäädännön noudattamisen valvonta toimivaltaisten viranomaisten toimesta, eikä Valion näkemyksen mukaan ole tarpeen tehostaa tätä valvontaa enää kymmenen vuoden kuluttua ilmoitetun järjestelyn toteuttamisen jälkeen Riippumattoman Asiantuntijan valvonnalla.

Määrittämättömän ajan jatkuvaa sitoumusta ja siihen liittyvää valvontaa ei voitaisi Riippumattoman Asiantuntijan tehtävistä johtuvien kustannusten vuoksi pitää Valion näkökulmasta kohtuullisena, koska erillinen valvonta ei edellä kuvatulla tavalla ole enää kymmenen vuoden määräajan jälkeen tarpeen esitettyjen mahdollisten kilpailuhuolien ratkaisemiseksi.